Ю. В. Авдєєнко
викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 1 НТУУ КПІ
Національний технічний університет України "КПІ"

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ У НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

В умовах розвитку науки і техніки, зміцнення міжнаціональних та міжкультурних зв'язків, входження України до світової спільноти, виникають нові запити до особистості майбутнього фахівця певної галузі. Сучасне суспільство потребує нових спеціалістів, які можуть йти «в ногу з часом» та складати достойну конкуренцію як вітчизняним, так і іноземним працівникам на міжнародному ринку праці. Тому завданням вищих навчальних закладів стає підготовка високоосвіченої, мислячої особистості здатної адаптуватись у динамічних умовах світового прогресу, тобто передбачати, своєчасно виявляти та успішно вирішувати нагальні проблеми розвитку. Сьогодні розробка новітніх освітніх технологій, що сприятимуть загальному розвиткові індивідуума, формуванню його світоглядної культури, власного досвіду та творчості є особливо актуальним. У даному контексті, як засіб ділового спілкування, іноземна мова набуває першочергової важливості у вищій школі нашої країни. Тут метою постає практичне опанування студентами англійської мови та нормативної бази її функціонування в комунікативно-мовленнєвих ситуаціях у різних сферах професійної діяльності.

Таким чином, зрозуміло, що у методиці викладання іноземних мов, як, у свою чергу, гнучкому та стрімко розвиваючомуся інформаційно-освітньому середовищі, поряд із традиційними методиками викладання виникає зацікавлення новими освітніми моделями, технологіями та методами, які б передбачали відхід від механічного нагромадження іншомовних знань до більш прагматичного підходу відносно реальної діяльності фахівця певної сфери. В зв'язку з цим переосмислюється і, відповідно, змінюється роль викладача. Він перестає бути носієм знань, які повинен передати студентові. Викладач стає творцем умов, за яких студент матиме змогу змістовніше оволодіти фаховими знаннями, розвивати відповідні професійні та особистісні якості, формувати вміння самостійно приймати рішення в умовах невизначеності, визначати проблему, аналізувати, прогнозувати подальший розвиток ситуації, розробляти багатоваріантний план дій щодо вирішення певної ситуації, розвивати навички роботи в колективі тощо.

Створенню таких умов, такого середовища, сприяє застосування ситуативно-комунікативних технологій, зокрема такий спосіб організації навчання як кейс-технологія – "Case Study", що набула особливої популярності у США, Великобританії, Данії, Німеччині, Швейцарії та багатьох інших країнах. Даний метод найбільш цікавий тим, що здійснює практико-орієнтовне навчання іноземній мові та передбачає розвиток таких важливих навичок як

читання, говоріння, аналіз тексту, запам'ятовування нових лексичних одиниць, спільного обговорення ситуацій та індивідуального формулювання висновків англійською мовою.

У вузькому значенні кейс-метод трактується як метод активного проблемно-ситуативного аналізу, оснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань – ситуацій, тобто кейсів.

Іншими словами, кейс – це події, які відбувались у певній сфері діяльності у реальному житті, й описані з метою створення дискусії в процесі навчання, тим самим піштовхуючи студентів активно аналізувати ситуацію, обговорювати та приймати рішення.

Доречним буде процитувати повне визначення даного терміну практично його творцями, тобто Гарвардською школою бізнесу, якій належить провідна роль у вдосконаленні та поширенні кейс-методу: "Метод навчання, за яким студенти та викладачі беруть участь у безпосередньому обговоренні ділових ситуацій та задач. Ці кейси, зазвичай, підготовлені в письмовій формі та сформульовані, виходячи з досвіду реальних людей, що працюють у сфері підприємництва, читаються, вивчаються та обговорюються студентами. Вони є основою для проведення бесіди, дискусії в групі під керівництвом викладача. Тому кейс-метод є одночасно і особливим видом навчального матеріалу, і особливим способом використання цього матеріалу в навчальному процесі"[2].

У процесі вивчення професійно-орєнтованої іноземної мови кейс-стаді є надзвичайно важливим і доречним методом, адже він дає змогу студентам зануритись у ситуацію, яка відповідає їх спеціальності, та продемонструвати на практиці свої знання як профільних предметів, так і володіння англійською мовою. Тобто активно застосувати знання лексики, граматики, читання, говоріння, письма, аудіювання. Варто зазначити, що кейс-стаді викликає позитивне ставлення серед студентів, адже така особливість даного методу, як відсутність однозначного рішення для проблем, дає змогу всім учасникам аудиторії проявити самостійність та ініціативність у розв'язанні поставленої задачі, обґрунтувати свою думку, посилаючись на свій запас теоретичних та практичних знань. Грунтовне осмислення та аналіз ситуацій, пошук варіантів рішень має істотний вплив на професіоналізацію, формування інтересу та позитивну мотивацію студентів. І, цілком зрозумілим є те, що наряду з усіма перерахованими процесами відбувається тренування навичок спілкування іноземною мовою у сфері професійної діяльності, виявляється мовленнєва самостійність (реалізація комунікативних вмінь та мовленнєвих навичок). Студенти, в процесі обговорення своїх суджень, мають знатність обмінюватись знаннями, та допомагати одне одному у правильності вираження думок іноземною мовою, тобто взаємонавчатись.

Викладач в ході роботи виконує функції помічника, організатора, консультанта. У підготовці кейсів має враховувати рівень як профільних знань студентів, так і знань іноземної мови для того, щоб складність завдань відповідальна їхній компетентності. Наприклад, доцільно було б поділити групу на «сильну» із завданням творчо-винахідницького характеру , «середню» - частково пошукового та «слабку» із завданням репродуктивно-ознайомчого

характеру. Не менш важливим етапом є визначення мети, якої викладач планує досягти в результаті роботи (нові знання, уміння та навички практичного характеру є базовою метою). Далі потрібно підготувати матеріали матеріально-технічного та методично-інофрмативного забезпечення, розробити графік та форми контролю.

Велика увага має приділятись роботі над лексико-граматичними структурами та структурами мови ділового характеру для того, щоб студенти, згідно завдань профіесійно-орієнтованого навчання, були здатними створювати логічно пов'язані між собою усні та письмові повідомлення, що відповідали б певній ситуації спілкування.

Процес створення кейсів у загальному вигляді включає такі етапи:

- сформулювати дидактичні цілі кейсу,
- вибрати тему та поставити проблему,
- ретельно зібрати інформацію та визначити жанр,
- написати текст кейсу,
- скласти завдання до ситуації та форми контролю,
- реалізувати кейс в навчальному процесі.

Найпоширенішими є наступні типи кейсів:

- кейс-випадок (короткий кейс, який описує окремий випадок; проводитися без підготовки вдома),
- кейс-вправа (дає змогу застосувати на практиці здобуті навички, зазвичай це провести кількісний аналіз)
- кейс-ситуація (вимагає аналізу кейсу, тобто ситуації, що потребує багато часу, глибокого та детального аналізу матеріалу, підготовки вдома).

Оскільки кейс-ситуація є класичним кейсом, розглянемо детальніше порядок роботи над ним:

1. Індивідуальна робота (30% часу), що включає ознайомлення із ситуацією, визначення проблеми, узагальнення та аналіз інформації.
2. Групова робота (50% часу) включає уточнення проблем та їх ієрархію, формування варіантів рішення, оцінку їх переваг та недоліків.
3. Індивідуальна та групова робота (20% часу) передбачає обґрунтування можливості використання альтернативних рішень, а також підготовку звітів та презентації результату.

Таким чином, можемо без перебільшення сказати, що за умов ретельної підготовки та правильної організації, застосування кейс-методу є дуже доцільним для підвищення ефективності професійно-орієнтованого навчання англійській мові, оскільки він сприяє самостійності, винахідливості, розвиває у студентів навички проводити аналіз та діагностику проблем, оцінювати можливі наслідки, визначати оптимальні шляхи реалізації рішень ситуацій, які цілком можливо незабаром можуть виникнути у їх професійній діяльності. Іншими словами, за допомогою кейс-методу викладач готує студентів до реального життя фахівця з його непередбачуваними обставинами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багиев Г. Л. Руководство к практическим занятиям по маркетингу с использованием кейс-метода [Електронний ресурс] / Багиев Г.Л., Наумов В.Н. - Режим доступу: http://www.marketing.spb.ru/
2. Кейс-метод. Окно в мир ситуационной методики обучения (case-study) [Эл.ресурс]. – Режим доступа: www.casemethod.ru.
3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : [наук.-метод. посіб.] / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : А.С.К., 2003. – 192 с.
4. Ситуационный анализ, или анатомия кейс-метода / Под ред. д-ра социологических наук, профессора Сурмина Ю. П. – Киев : Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.